

Luule ei saa olla kuri

Toimetusele saadetakse pidevalt luuletusi või värsse. Kui mõni neist juhtub olema- gi lihtsalt riimitud teade, siis suurem osa sisaldab mõtet, rütmi ja põnevaid sõnapildis- tusi.

*Kuri peida hõlma alla
kaugele taskute sügavusse
pane seitse taba ette
salasõnad peale lausu
kurjal lase lahustuda
lahustuda rahustuda
ära lase vihal valla
rahuvett tal peale kalla.....*

Lugesin siin ette osakese Elo Kuuste nime all (vist juba 7 aastat tagasi) saadetud luuletusest. Toonaselt arvutiad- ressil mu küsimuste peale vastust pole tulnud. Kahju.

Või teise näitena Maria

Kukka pildirikkad lauluread Hilana Taarkast:

*...Laulõ kuulsas kodupaiga
Murõlidsõ Mokornulga
Astõ Piusa perve pite
Tuhkvitsa turja pite
Saie vällä Sakaluvva...*

Kukka Maria, tuntud oma sõnaseadmises, on küll „Setomaale” läkitanud vaid üksikuid ridu, mõeldes vist kuukirja vähestele luulele- hekülgedele.

Setomaal on palju luuleta- jaid. Lugejaid küllap rohkem veel. Siin leheküljel olevad luuleread saatku „Setomaa” lugejaid suurde suvve, kus iga hetk sünnib häid mõtteid ja häid tegusid!

ILMAR VANANURM

MARIA NOORMETS

Seto om seto

Üts naane ütөл mullõ:
„Ma olõ-i õigõ seto,
mul juba unõhtunu seto kiil
ja häönü esäkodo.”

Tuu imestämmä minno pand –
kuis saa tä nii küll üldä’?
Kas täl tiidmälä, kes elo an’ d?
Vai tiiä-i, kes om esä?

Ku kuldnokk lindas lõunahe,
kas timäst saa säääl lõokõnõ?

Kas pardsikõsõst lämmäl maal
saa paabilinnukõnõ?

Ma vakkuisi tä juttu kullsi
es üttele tälle midägi,
esi taivaessä pallsi,
õt tälle andis annasi.

Ku ilma sündü seto üsäst,
sis massa-i tuud är salada –
sis sirgnu olõt auväärt pesäst,
teku-i häpü ilma kandjalõ!

SIIM KÄRNER

Kastemärg rada
aurab üks täht langeb tuhkk
on tule matus

Kauge kojuhüüd
videvik toob lapsedki
rohtaiast tuppä

Akna õõtuule
kahekõne kaua veel
hõõguvad huuled

Viljaväljade
vahel paigatud katus
minu lapitekk

Luuletuste noppeid Siim
Kärneri haikude kogumi-
kust „Unevalgel”, 2003. a.)

MARIA RAHASEPP

Koduigatsus

(Oma isa mälestuseks, kes hukkus 14. septembril 1969.)

Kuis tahasi olla viil latsõkõnõ
ja olla uma latsõpõlvõmaal,
kuis tahasi istu imä üsäh
ja kullõlda esä pillimängu!
Kuis tahasi kävvü viil karäh,
kivi pääl istu, mõõta varõ pääl aigu,
kuis tahasi kastõsõl hainal
kävvü esä tett pastlakõisiga!
Kuis tahasi joosta niidü pääl,
puketti koräda pääsusilmi,
kuis tahasi peio võtta rüäpäid,
tetä vanikit rüälillist!
Kuis tahasi suitsusanna lõhnast
paljajalo lävele joosta,
kuis tahasi tunda viil praegu
osjuga mõstu põrmandu hõngu!
Kuis tahasi hällü’ sarajah,
veerütädä moro pääl munnõ,
kuis tahasi istu kodo trepi pääl
ja tunda värske haina lõhna!
Kuis tahasi saada ma tiidä,
kas kiäki avitas Setomaad?
Kes viil saa, tuu õks Taivaesä –
olõ armulik, hoiä’ mi esäde maad!

(2005 – 2006. a.)

PAUL HAAVAOKS

Neid pilte, mis ma ära näind,
ei endast anda täi.
Laushädadest ma läbi käind,
kuid süda puhtaks jäi.
Kui miski läkski
luhtudes,
ei läinud kullapai,
vaid hommikuses puhtuses
hing helehelgeks sai.

Paul Haavaoksa (12. juuni 1924 – 30. september 1983) 82. sünniaastapääv puhul sobis lukõ üle ka luulõtaja setokiilsit rito:

...Kõrd apteegikaaluga kaalutas
mis om sinos jättä, mis müvvä:
kas kolmõst kats jako sõklot om seeh
vai rohkõmb om terri ja üvvä?
Nii mitmõti üle viil mõõdõtas
su varjatut võhlust ja halva...
Ku tunnõdki; sivvulik süä om seeh –
ka sis ärä sivvuna salva!

VOLDEMAR AHONE

Seto lipu laul

(Viis ja sõnad: V. Ahone)

Ütte laulu Seto lipust mi
laulami
Mis haigõst tege seto süäme.
Valgõ siidikangas kirivä
mustriga
Laotus üle uma suurõ Setomaa.
:;Mikitamäe, Rootova, Vilo
ja Jaastrova – pääliin om
Petseri;:

Seto rahvas tege tüüd ja
pidotsõs,
Eläs umma ello hüäl Eestimaal.
Latsõlatsõ kodotaloh üles
kasusõ,
Saava üteliidsõs uma rahvaga.
:;Verska ja Lobotka, Kuulja
ja Saatserinna – pääliin om

Petseri;:
Vanaesä’, vanaimä’ jäävä
kavvast viil
Latsõlastõl miilde pikäl elotiil.
Kõkõ pehmepä’ rajaveere’ mu
istitsõ
Mis sai sisse sõkut külä
karjatiil.
:;Luhamaa, Jatsmani, Laura
ja Krabilova – pääliin om
Petseri;:

Tulõ-i hummogutsõ ao’ mee-
tagasi.
Kesätsirkukõnõ nurmõl
lõõritas.
Perämätse’ päävä’ püsuse

pümmeini,
Kukulinnukõnõ mõtsast
kuulutas.
:;Meremäe ja Obinitsa, Senno
ja Pankjavitsa – pääliin om
Petseri;:

Seto tallo kaitsõs kangas valgõ
ristiga,
Peko käso’ püsuse’ meil
meeleh viil:
Olla uhkõ uma rahvalõ, keelele,
Pitä kallist vanna hüvvä
Setomaad.
:;Tsätski ja Irboska, Võõpsu ja
Puravitsa – pääliin om Petseri.

Kunstnik Evar Riitsaar ja kirjanik-luuletaja Kauksi Ülle 16. juunil Kauksi Ülle näiden- ditekogu „Kuus tükkü” esit- lusel. Raamatut toimetasiid Trii- nu Ojar ja Jaan Rahman, pil- did ja kaanekujundus Evar Riitsaarelt, makett Jan Ra- hmanilt. Kirjastus: Hal’as Kunn (Obinitsas)

Kauksi Ülle tunnistas: „Kõigist kirotamistest miildüs näiden- di kirotamine mullõ kõgõ roh- kõmb!”

KEIDY LILLMAA

Reform: Meremäe - Obinitsa

Vallavanõmbal tull plaan
lõvvä kooli’ üttele,
kaia, mis tuust as’ ast saa,
kas mõistva ütškõrdütte.

Oppajat ei olõki
latsilõ sis vajja,
pikkä sõrmõ näütä näil –
võih om illos kaia.

Volikogo esimiis
kitse plaani hääst,
latsõ’ koolih opva hõste,
tiidvä hümmi pääst.

Nõunik märgot uma pääga
näüs, mis as’ ast häüs,
liinamihi maalõ tuvva
raha iist jo võis.

Egas latsõ olõ-i rikkus,
tuu ei vaja tukõ.
Volikogo päävä pikkust
paprõ päält mõist lukõ’.

Kaegõ, mehe’ umma plaani –
külä uppi vaos.
Kes teil inäp tereh ütles
sis, ku kuul är häös?..

(2004. a.)

EVI SAARNIIT

Vanaema

Aeg – kahe kalda vahel: üks on olematus, teine igavik. Nende kallaste ühendamisele kulub inimese elu. Inimene ehitab puust, kividest, rauast ning oma unistustest silda. Päike, kuu, pilvede vahelt piiluvad tähed – kõik käivad ringi. Ainult tamm seisab liikumatult paigal. Ta lehtedel väreleb koiduvalgus.

Mu emake ja vanaemake elavad mu mälestustes keset eluvälja, kus kord paistab päike, kord õitsevad lilled, kord tuiskab lund. Tuli Matrjona Nõmmik (Pääslane) läbi metsa ja laulis seto laulu, mets helises ja meie kuulasime aia veeres... Vanaema Matrjona elas Petserimaal Vilo külas.